

**Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»
Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра загальної та диференціальної психології**

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ: ТЕОРІЯ, ДОСВІД, ПРАКТИКА»

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ
Всеукраїнської науково-практичної конференції
24-25 квітня 2025 року**

Одеса

2025

УДК 159.9: 37.015.3

А 43

Друкується за ухвалою Вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (протокол № 16 від 29.05.2025 року)

А 43 Актуальні проблеми сучасної психології: теорія, досвід, практика / Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 24-25 квітня 2025 року) / за ред. М.Й.Казанжи. Одеса: Університет Ушинського, 2025. 718 с.

Редакційна колегія: Казанжи М.Й., доктор психологічних наук, професор; Саннікова О.П., доктор психологічних наук, професор; Дідух М.Л., доктор психологічних наук, доцент; Водолазська О.О., кандидат психологічних наук, доцент; Бринза І.В., кандидат психологічних наук, доцент; Борисова О.О., кандидат юридичних наук, доцент; Василенко І.А., кандидат психологічних наук, доцент; Ульянова Т.Ю., кандидат психологічних наук, доцент; Черножук Ю.Г., кандидат психологічних наук, доцент; Оріщенко О.А., кандидат психологічних наук, доцент.

Збірник призначений для фахівців у галузі психології, наукових дослідників і практиків, викладачів закладів вищої освіти, педагогів і вихователів, докторантів, аспірантів та студентів. Рекомендації щодо впровадження результатів конференції полягають у підвищенні обізнаності науковців, викладачів і аспірантів щодо наслідків та перспектив становлення особистості у невизначеному світі та можливостей практичного використання досягнень загальної психології, психології особистості, історії психології тощо в сучасних умовах освіти та науки.

Матеріали опубліковано в авторській редакції. Відповідальність за достовірність викладеного матеріалу покладено на авторів статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

ISBN 978-617-7757-40-4

©Автори статей, 2025
© Університет Ушинського

2025

5. Саннікова О.П., Захаров А.Ю. Схильність до антивітальної поведінки як предиктор психологічної залежності. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції: «Актуальні проблеми психології особистості: теорія, досвід, практика» 25-26 квітня м.Одеса. 2024.

6. Maddi S.R. Relevance of Hardiness Assessment and Training to the Military Context. *Military Psychology*. Vol.19. № 1. 2007, P.61-70.

7. Sagalakova O.A., Truevtsev D.V., Sagalakov A.M. Cognitive and perceptual selectivity and target regulation of mental activity in personal evaluation situations of social anxiety disorder. *International Journal of Environmental and Science Education*. 2016. Vol.11. P.5049-5057.

УДК: 159.2+153.9

Черножук Ю.Г.,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної та диференціальної психології,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

Сидоркіна Н.С.,

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої
освіти за спеціальністю 053 Психологія,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

ЗВ'ЯЗОК САМОЕФЕКТИВНОСТІ ТА ІНТЕЛЕКТУ ОСОБИСТОСТІ

Анотація. У статті розглядається феномен самоефективності, визначений А.Бандурою в межах

теорії соціального когнітивізму. Самоефективність визначається як віра людини у власні можливості організовувати та здійснювати необхідні дії для досягнення цілей і подолання життєвих викликів. Аналізуються основні джерела формування самоефективності: особистий досвід, соціальне моделювання, соціальне переконання та психологічний стан особистості. Визначаються види самоефективності (ділова, соціальна, академічна та поведінкова) та їхній вплив на поведінку. Особлива увага приділяється емпіричному дослідженню взаємозв'язків між рівнем самоефективності та різними аспектами інтелекту (соціальним, абстрактним і математичним). Виявлено суттєві кореляційні зв'язки між цими характеристиками особистості. Отримані результати підкреслюють важливість розвитку як інтелекту, так і самоефективності для особистісного зростання та успішної реалізації в різних сферах життя.

Ключові слова: самоефективність, людина, інтелект, сфери життя.

Abstract. In the article explores the phenomenon of self-efficacy, based on the social cognitive theory proposed by A. Bandura. Self-efficacy is defined as an individual's belief in their own ability to organize and carry out the actions necessary to achieve goals and overcome life challenges. The main sources of self-efficacy development are explored: personal experience, social modeling, social persuasion, and the psychological state of the individual. Various types of self-efficacy – occupational, social,

academic, and behavioral – are defined, and their influence on individual behavior is examined. Particular attention is paid to the empirical investigation of the relationships between the level of self-efficacy and various aspects of intelligence (social, abstract, and mathematical). Statistically meaningful relationships were identified between these personality traits. The obtained results highlight the importance of developing both intelligence and self-efficacy for personal growth and successful functioning in various spheres of life.

Key words: self-efficacy, individual, intelligence, life domains.

Феномен самоефективності (self-efficacy) був виокремлений А. Бандурою. В річищі запропонованої їм теорії «соціального когнітивізму» (social cognitivism) цей дослідник визначив самоефективність, як віру людини у власні можливості організовувати та виконувати послідовні дії, необхідні для управління ситуаціями, що виникають. Цей конструкт характеризує суб'єктивні уявлення про здатність виконувати певну діяльність, впливати на ефективність власної поведінки.

Самоефективність забезпечується взаємодією і сукупним впливом на людину чинників соціального середовища, рис особистості та когнітивних процесів. У своїх працях Бандура показує значення самосприйняття ефективності, як когнітивного посередника діяльності. Під час планування дій та їхнього виконання люди виносять судження про свою здатність відповідати вимогам, що впливають з різних завдань [2, С.12].

Самоефективність починає формуватися в ранньому дитинстві, коли діти набувають досвід вирішення різноманітних проблем і розвивається упродовж життя. Її рівень може змінюватися в різні періоди, а також в залежності від конкретних обставин [5, С.18].

За даними Бандури, існує чотири основних джерела самоефективності:

1. Особистий досвід (mastery experiences). Успішне виконання конкретних завдань посилює почуття самоефективності і навпаки.

2. Соціальне моделювання (social modeling). Досвід спостереження за іншими людьми. Людина повторює дії оточуючих, що призводять до успіху, і намагається не повторювати їхніх помилкових дій.

3. Соціальне переконання (social persuasion). Впевненість інших в здатності людини впоратися з поставленим завданням покращує її самоефективність. Критика, особливо з боку тих, кому людина довіряє, погіршує ефективність особистості.

4. Психологічний стан людини (psychological responses). Різне самопочуття та емоційні стани по-різному впливають на уявлення людини про власну ефективність при вирішенні певних завдань.

Бандура і його послідовники виокремили різні види самоефективності.

1. Ділова самоефективність (business self-efficacy) – впевненість людини з приводу своєї успішності в будь-якій сфері професійної діяльності.

2. Соціальна самоефективність (social self-efficacy) – впевненість людини стосовно міжособистісної комунікації.

3. Академічна самоефективність (academic self-efficacy) – теж саме по відношенню до можливостей побудови теоретичних концептів.

4. Поведінкова самоефективність (behavioral self-efficacy) – оцінка власної спроможності впоратися з певними конкретними завданнями в конкретній ситуації. Впливає на вибір тієї чи іншої стратегії дій, когнітивного стилю. [1, 74].

Крім А.Бандури самоефективність вивчалась низкою інших дослідників. Серед них І.Галецька, В.Гальцев, М.Зіммерман, Дж.Мадукс, Д.Майєрс, С.Максименко, В.Ромек, Л.Сердюк, Т.Титаренко, Р.Шварцер, М.Шеєр, В.Ямницький та ін. Однак, не зважаючи на велику кількість праць, що присвячені самоефективності, існує низка питань, які ще чекають на вирішення. До них, на наш погляд, належить питання про взаємозв'язок самоефективності з іншими властивостями особистості,

Метою дослідження було вивчення зв'язків між самоефективністю та інтелектом, Останній трактується, як розумова діяльність спрямована на цілеспрямоване пристосування, вибір і формування середовища реального світу, що має відношення до життя людини.

Для вивчення самоефективності особистості в дослідженні були використані Методика визначення загальної та соціальної самоефективності М.Шеєра та Дж.Мадукса, Шкала загальної самоефективності

Р.Шварцера; інтелекта – Прогресивні матриці Рейвена, Тест інтелекту Амтхауера та Тест соціального інтелекту Дж.Гілфорда та М.Салівен.

Досліджуваними були 30 осіб, віком 18-55 років, що проживають у м.Одеса. в табл. 1 надано резкльтати кореляційного аналізу даних.

Таблиця 1.

**Коефіцієнти кореляції між показниками
самоефективності та інтелекту (N=30)**

Показники самоефективності	Показники інтелекту		
	Соціальний	Абстрактний	Математичний
Самоефективність діяльності	456*	150	117
Самоефективність спілкування	184	276	025
Загальна самоефективність	328	557**	456*

Примітки: 1) Коми та нулі опущено; 2) Позначка «**» свідчить про наявність кореляційних зв'язків на 1% рівні значущості, «*» – на 0,5% рівні.

З таблиці видно, що додатно на 1% рівні показник загальної самоефективності пов'язаний з показником абстрактного інтелекту та на 5% рівні з показниками соціального та математичного інтелекту. Також на 5% рівні самоефективність діяльності пов'язана з соціальним інтелектом.

Результати дослідження доводять наявність взаємозв'язків між параметрами самоефективності та інтелекту. Люди з високою самоефективністю більш охоче беруться за складні завдання, що сприяє розвитку їхніх здібностей. Вони також більш наполегливі у

навчанні, що дозволяє їм засвоювати нові знання та навички.

Інтелект, у свою чергу, також впливає на самоєфективність. Розвинуті розумові здібності дозволяють людині ефективніше аналізувати ситуації, планувати дії та досягати результатів, що зміцнює її віру у власні сили. Самоєфективність та інтелект є взаємопов'язаними властивостями особистості. Самоєфективність сприяє розвитку інтелекту, а розвинутий інтелект, у свою чергу, зміцнює самоєфективність. Розвиток самоєфективності та інтелекту є важливим для особистісного зростання та досягнення успіху в різних сферах життя.

Література:

1. Bandura, A. et al. Role of Affective Self-Regulatory Efficacy in Diverse Spheres of Psychosocial Functioning. *Child Development*. 2003. Vol. 74. P.769-782.
2. Bandura A. Organizational Application of Social Cognitive Theory. *Australian Journal of Management*. 1988. Vol. 13. Issue 2. P.275-302.
3. Bandura A. Self-efficacy: Toward a Unifying Theory of Behavior Change. *Psychological Review*. 1977. Vol. 84. P.191-215.
4. Sternberg R.J. Intelligence Applied: Understanding Your Intellectual Skills. San Diego: Harcourt Brace Jovanovich Inc., 1986. 358 p.
5. Черножук, Ю. Г. Особливості самоєфективності осіб з різним типом емоційності. *Науковий вісник МНУ ім. В. О. Сухомлинського*. 2017. № 2 (18). С.205-209.

Філонова К.С. Співвідношення показників схильності до саморуйнування з факторами особистості.....	310
Черножук Ю.Г., Сидоркіна Н.С. Зв'язок самоефективності та інтелекту особистості.....	321
Шварц А.І. Психологічна проникливість і емоційний інтелект.....	328
Якубовська Н.М. Копінг-стратегії осіб з різною схильністю до пасіонарності.....	337

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Корнійчук А.М. Життестійкість дорослих членів сім'ї як чинник формування позитивних взаємин з дітьми.....	346
Лещенко І.А. Емоційне вигорання батьків, які виховують дітей з цукровим діабетом і типу.....	355
Максименко Ю., Баран О. Психоемоційний стан осіб, які переживають кризу середнього віку.....	363
Масименко Ю.Б., Дойсан-Коровьонкова Н.В. Вплив особистісних факторів на схильність до маніпулятивної поведінки студентів.....	371
Масименко Ю.Б., Долженков О.О. Взаємозв'язок навчальної мотивації, копінг-стратегій та рівня емоційного вигорання у здобувачів.....	382
Максименко Ю.Б., Євсєєв М.О. Індивідуальні психологічні особливості проявів альтруїзму у підлітків.....	392
Санніков О.І., Юрчак А.О. Спонтанність як структурна складова рішимості особистості	402
Сапожнікова І.А. Агресивність підлітків різної статі: диференційний аналіз.....	413
Тарасенко А.М. Психологічні кореляти соціального інтелекту: емоційна стабільність, емпатія, відкритість і соціальний самоконтроль.....	422
Ткаченко О. Характеристика актуального стану сформованості комунікативного компоненту готовності педагогів до інклюзивного навчання дітей з ООП.....	431
Черножук Ю.Г., Міщенко Г. Співвідношення параметрів креативності підлітків різної статі.....	439
Черножук Ю., Новіцька К. Зв'язок соціального інтелекту з креативністю.....	448